

BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARINING KREATIV FIKRLASH QOBILIYATLARINI NAZORAT QILISH YO‘LLARI.

Eshpulatova Jang‘il Eshanqulovna

Termiz davlat pedagogika instituti

“Boshlang‘ich ta‘lim” kafedrası o‘qituvchisi

jangileshpulatova@gmail.com

Annotatsiya Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativ fikrlash qobiliyatlarini takomillashtirish shakl va metodlari, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining kreativ fikrlash qobiliyatlarini takomillashtirish modeli, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining kreativ fikrlash qobiliyatlarini takomillashtirish omil, tamoyil va vositalari, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining kreativ fikrlash qobiliyatlarini nazorat qilish yo‘llari ko‘rsatilib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich, ta‘lim, kreativlik, qobiliyat, omillar, tamoyillar, vositalar, metod.

Аннотации: Показаны формы и методы совершенствования навыков творческого мышления учащихся начальной школы, модель совершенствования навыков творческого мышления учащихся начальной школы, факторы, принципы и средства совершенствования навыков творческого мышления учащихся начальной школы, способы контроля навыков творческого мышления учащихся начальной школы.

Ключевые слова: начальное, образование, творчество, способности, факторы, принципы, инструменты, метод.

Annotation: Forms and methods of improving creative thinking skills in primary school students, a model for improving creative thinking skills in primary school students, factors, principles and means of improving creative thinking skills in primary school students, and ways to monitor creative thinking skills in primary school students are shown.

Key words: elementary, education, creativity, ability, factors, principles, tools, method.

Kirish: Uzluksiz ta‘lim tizimida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatini takomillashtirish va tayyorlash jarayoni quyidagi maqsadlarni amalga oshirishni nazarda tutadi:

- kreativ qobiliyat tufayli turli kasblar bilan tanishtirish va turli vaziyatlarni o'rgatish;

- kreativ qobiliyat bo'yicha mehnat mazmuni va ishlab chiqarish sohalari bilan tanishtirish;

- kreativ faoliyat orqali ishlab chiqarishdagi qo'llaniladigan texnika vositalari va texnologik jarayonlar bilan tanishtirish hamda turli texnikaviy hisoblarni va texnologik operatsiyalarni bajarish;

- kreativ qobiliyatni, mahoratiga asosan unumli ishlab chiqarish texnologik jarayoniga jalb etish;

Yuqorida bayon qilingan vazifalarni amalga oshirishda mehnat ta'lim darslari bilan bir qatorda, mazkur fanni kreativ faoliyati bo'yicha tashkil etiladigan sinfdan va maktabdan tashqari ishlarni uyushtirish yo'llarini o'rganadi.

Asosiy qism: Boshlang'ich sinf o'quvchisi ularning quyidagi turlarini o'rganishi, bevosita o'quvchilarga dars jarayonida, qanday qilib, kreativ yondashuvi to'g'risidagi fikrga ega bo'lishi zarurligi tushuntiriladi:

Sinfdan tashqari kreativ qobiliyatni o'rganish ishlari:

- o'quv-tajriba maydonchadagi amaliy tajriba-sinov ishlari;

- o'ziga o'zi xizmat ko'rsatish texnologik ishlarni tashkil etish;

- shanbaliklarda doimo qatnashish;

- boshlang'ich sinf o'quvchilari tomonidan tashkil etiladigan turli to'garaklarda ishtirok etish;

- maktabda "Navro'z", "Mustaqillik bayrami" va hokazo bayram tadbirlarini o'tkazish, urush va mehnat nogironlariga, faxriylariga samimiy yordami ko'rsatish;

- "Yosh o'lkashunoslar", maktab o'quvchilar uyushmalari faoliyatida, ularni vazifalarini o'rganish uchun ishtirok etish;

- o'quvchilar, ilmiy metodik jihatdan kreativ fikrlash qobiliyatini o'rganishi lozim bo'lgan imkoniyatlarni qidirib topishida ishtirok etish;

- o'quvchilar sinfdan tashqari dars mashg'ulotlari jarayonlarida, ekskursiyalar uyushtirish.

Yuqorida ko'rsatib o'tilgan tadbirlar, ekskursiyalar va uyushmalar fikrlash qobiliyatini har bir boshlang'ich sinf o'quvchisi ishtirok etish kerak.

Mazkur amaliyot, odatda, iyun yoki iyul oylarida o'tkaziladi hamda rejalashtiriladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchisi bunday ekskursiyani o'tkazish uchun uning vaqtini, kuchlarini ham ekskursiya mazmunini belgilab olishlari kerak, uni tashkil etish usullarini, shakl va metodlarini, vositalarini aniqlashlari zarur. Chunki ekskursiya quyidagi maqsadlarni amalga oshirishni nazarda tutadi:

Kreativ qobiliyatni amalga oshirishdi, amaliyot dasturida quyidagilar belgilanishi zarur: ekskursiyaning aniq maqsadi va vazifalari; ekskursiya davrida ish mazmuni; ekskursiya davrida o'tkaziladigan mashg'ulotlarning mazmuni va rejasi; ishlab chiqarish ob'ektlariga uyushtiriladigan sayohatlarning mazmuni va rejasi; amaliyot davrida yuritiladigan ish, o'quv, metodik, ma'muriy hujjatlarga qo'yiladigan talablar.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining sinfdan va sinfdan tashqari ishlarini tashkil etish va mashg'ulotlarni o'tkazishga tayyorgarlik darajasini aniqlash maqsadida kreativlik yondashuv orqali pedagogik nazoratda quyidagilarni nazarda tutish lozim:

Kreativ qobiliyat orqali, nazoratning maqsadini aniq belgilash; kreativ sifati orqali, tekshirish ob'ektlari (yo'nalishlari)ni; kreativ yondashuv tufayli nazoratni rejalashtirish; kreativlik sifati orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining darsga tayyorgarligini tekshiramiz; kreativlik asosida dars jarayonida o'quvchining didaktik vositalar, jihozlardan foydalanishini tekshirish; kreativlik bilimdonligi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining tarbiyachilik mas'uliyati va fikrlash qobiliyatini o'rganish; jamoaning kreativ fikrlash qobiliyatini aniqlash; kreativ faoliyati mazmunida turli munosabatlarning amalga oshirishini ifodalash; Demak, umumiy o'rta ta'lim maktablari boshlang'ich sinf o'quvchilarini kreativ fikrlash qobiliyatini namoyon etish orqali kreativlik qobiliyatni sinfdan va maktabdan tashqari paytlarda tashkil etishda, umumpedagogik qobiliyat tushunchalarni ilmiy-metodik jihatdan o'qituvchi tomonidan o'quvchilarga tushuntirish o'ziga xos bo'lgan muhim jihatni kasb etadi. Ushbu dars mashg'ulotlarini o'tkazishda boshlang'ich sinf o'quvchilarining tashkilotchilik, rahbarlik mahorati namoyon bo'ladi va u o'quvchilar qobiliyati dars jarayonida o'tkazilgan, va bajarilgan ishlarni kreativlik sifati bilan o'lchanadi.

Ma'lumki, kreativ qobiliyat takomillashtirish tizimi, boshlang'ich sinf o'quvchilarining ta'lim-tarbiyasi to'g'risidagi g'oyalar, nazariyalar, ta'riflangan madaniy meroslarni sinf va maktabdan tashqari mashg'ulotlarda foydalanishda quyidagilarni kreativlik qobiliyatni ko'tarishda muhim deb hisoblaymiz:

- boshlang'ich sinf o'quvchisini kreativ yondashuv orqali kreativ qobiliyatni chuqur va atroflicha taxlil qilish;

- boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ qobiliyatni, va mahoratni o'rganishda, manbalardan o'rganiladigan va zamonaviy ta'lim-tarbiya tizimidan foydalanilsa bo'ladigan g'oyalar va nazariyalarni tanlab olish zarurligi;

- boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativlik yondashuv natijasida sinfdan va maktabdan tashqari tadbirlarda ma'naviy yoki moddiy qadriyatlardan qanday foydalanish yo'llari va metodlarini batafsil ishlab chiqish maqsadga muvofiq;

- boshlang'ich sinf o'quvchisi kreativ fikrlash qobiliyatini ilmiy metodik sifatlarini aniqlashda milliy qadriyatlarni o'rganishga yo'naltirilgan zamonaviy

shakldagi sinfdan va sinfdan tashqari mashg'ulotlarni nazorat qilish hamda baholashda ilmiy, metodik, mazmuniy tahlilni sharhlashni asosiy omillardan deb qarash kerak.

Xulosa. Umumiy o'rta ta'lim maktablaridagi boshlang'ich sinf o'qituvchilari va boshqa ta'lim muassasalarida yangilangan ta'lim mazmunini amalga oshirishda, o'quvchilarning kreativ qobiliyati yuqori o'rinni egallaydi. Kreativlik yondashuv pedagogik va kreativ faoliyati, mahorati boshqa fan o'qituvchilarinikiga nisbatan farq qilib, u kichik yoshidagi o'quvchilar bilan bo'ladigan ishlab chiqarishga yaqin turganligi sababli, uning faoliyatida o'zgaruvchanlik, moslashuvchanlik, xarakatchanlikga nisbatan bilimdonlik xususiyatlari yaqqol ko'zga tashlanib turadi. Kreativ fikrlash qobiliyatini aniqlash bugungi kun o'quvchilari uchun juda muhim va dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Adabiyotlar

1. "O'zbekiston Respublikasida umumiy o'rta ta'lim to'g'risida"gi Nizom 3-bob 12 bandi
2. Eshpulatova Jang'Il Eshonqulovna. (2023). METHODOLOGY OF DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS OF PRIMARY CLASS STUDENTS. *International Journal of Pedagogics*, 3(03), 25–31.
3. Zhangil ESHPULATOVA. (2023). CRITERIA FOR DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING ABILITY OF PRIMARY CLASS STUDENTS. *World Bulletin of Social Sciences*, 27, 1-5.
4. KOMPETENTLI YONDOSILISH ASOSIDA TALABALARDA IJODIY QOBILIYATNI RIVOJLANTIRISH. (2025). *EduVision: Pedagogika va ta'lim sohasidagi innovatsiyalar jurnali*, 1 (2), 164-169.
5. Eshpo'Latova, J. E. (2024). MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA O'QUVCHILARDA KREATIV FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH. *Inter education & global study*, (3 (1)), 139-146.
6. Eshpo'Latova J. E. MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA O'QUVCHILARDA KREATIV FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH // *Inter education & global study*. – 2024. – №. 3 (1). – C. 139-146.
7. Eshpulatova Jang'Il Eshonqulovna, . (2023). BAŞLANGICH SIF O'QUVCHILARINING IJODLIK MAKORATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI. *Xalqaro Pedagogika jurnali*, 3 (03), 25–31. <https://doi.org/10.37547/ijp/Volume03Issue03-05>
8. Eshanqulovna, E. L. J. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ fikrlash qobiliyatlarini takomillashtirish shakl va metodlari.

9. Eshanqulovna, E. L. J. I., & Shopoatovna, T. L. B. (2024, February). BOSHLANGICH SINFI O 'QUVCHILARDA IJODIY FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN DEVELOPMENT OF PEDAGOGY AND LINGUISTICS* (Vol. 1, No. 2, pp. 68.